

SABIR TAŞI

ROMAN

ATIQ RAHIMI

ÇEVİRİ: VOLKAN YALÇINTOKLU

4. BASKI

♥ can
çağdaş

ATIQ RAHIMI
SABIR TAŞI

Can Çağdaş

Sabır Taşı, Atiq Rahimi

Fransızca aslından çeviren: Volkan Yalçıntoklu

Syngué sabour

© P.O.L. Éditeur, 2008

© Can Sanat Yayınları A.Ş., 2010

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2010

4. basım: Ekim 2023, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Editör: Alev Özgüner

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sk. Erşen İş Hanı No: 15 Kat: 3-38

Bakırköy-İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-5899-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ATIQ RAHIMI
SABIR TAŞI

2008 GONCOURT ÖDÜLÜ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Volkan Yalçıntoklu

♥can

ATIQ RAHİMİ, 1962'de Kâbil'de doğdu. Afganistan-Sovyetler Birliđi Savaşı sürerken, 1984'te Fransa'ya sığındı. Fransa'da sürdürdüğü roman, fotoğraf ve belgesel çalışmalarıyla ülkesinde yaşananları dile getirmeye çalışan Rahimi, Sorbonne'da sinema üzerine doktora yaptı. Filme çektiği *Toprak ve Küller (Terre et cendres)* adlı eseri, 2004 yılında Cannes Film Festivali'nde gösterildi. *Sabır Taşı (Syngué sabour)* ise 2008 Goncourt Ödülü'ne layık görüldü.

VOLKAN YALÇINTOKLU, 1961'de doğdu. Saint-Joseph Lisesi'nde okudu. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik Bölümü'nü bitirdi. Uzun yıllar kitapçılık yaptı. Fransızca ve İngilizceden çeviriler yaptı. Jules Verne, Alexandre Dumas, George Sand, Honoré de Balzac, Charles Perrault, Lyman Frank Baum ve Helene DeWitt'in eserlerini çevirdi. 2022'de İstanbul'da öldü.

*Kocası tarafından vahşice öldürülen
Afgan kadın şair N.A.'nın anısına kaleme
alınan bu hikâye M.D.'ye ithaf edilmiştir.*

*Bedenden beden aracılığıyla bedenle
bedenden bařlayarak ve bedene kadar.*

Antonin Artaud

Afganistan'da ya da başka bir yerde

Oda küçük. Dikdörtgen. Camgöbeği rengindeki ferah duvarlarına, sarı ve mavi gökyüzünde kanat çırparken donup kalmış göçmen kuş desenli iki perdesine rağmen iç karartıcı. Yer yer delinmiş perdeler, kilimin solmuş çizgileri üzerinde son bulan güneş ışınlarının içeri girmesine izin veriyor. Odanın gerisinde başka bir perde daha var. Yeşil. Üzerinde hiç desen yok. Kullanılmayan bir kapıyı gizliyor. Ya da bir sandık odasını.

Oda boş. Süs eşyası namına hiçbir şey yok. Yalnızca iki pencereyi ayıran duvara küçük bir hançer, hançerin üzerine de bıyıklı bir adamın fotoğrafı asılmış. Adam yaklaşık otuz yaşlarında gösteriyor. Saçları lüle lüle. Özenle şekil verilmiş iki favorinin çevrelediği köşeli bir yüzü var. Siyah gözleri parlıyor. Bu küçük gözler kartal gagası gibi bir burunla ayrılmış. Adam gülmüyor, gülümsemesini bastırmaya çalışan birinin havasını taşıyor yine de. Bu ona garip bir ifade kazandırıyor, kendisine bakan kişiyle içten içe alay eden bir adamın ifadesini. Siyah beyaz resim, sanatkârane bir tarzda soluk tonlarla renklendirilmiş.

Bu fotoğrafın karşısındaki duvarın dibinde, şimdi daha yaşlanmış olan aynı adam, yere serilmiş bir döşe-

ğın üzerinde yatıyor. Sakalı var. Kırışmış bir sakal. Adam zayıflamış. Fazlaca. Bir deri bir kemik kalmış. Teni solmuş. Kırış kırış. Burnu şimdi kartal gagasını daha fazla andırıyor. Hâlâ gülmüyor. Ama o garip alaycı ifadesini muhafaza ediyor. Ağzı yarı açık. Daha da küçülmüş gözleri çukurlarına kaçmış. Bakışları tavana, kararmış ve çürümeye yüz tutmuş, açıktaki kirışlere takılıp kalmış. Hareketsiz kolları iki yanına uzanmış. Yarısaydam derisinin altında, can çekişen solucanlara benzeyen damarları, bedenindeki çıkıntılı kemiklerle iç içe geçmiş. Sol bileğinde otomatik bir saat, yüzükparmağında altın bir alyans var. Sağ dirseğinin çukuruna yerleştirilmiş bir kateter, tam başının üzerinde duvara asılmış plastik bir serum torbasından damla damla renksiz bir sıvı akıtmakta. Gövdesinin belden yukarısını, yakası ve kolları nakışlı, uzun, mavi bir gömlek örtüyor. İki kazığı andıran kaskatı bacakları beyaz, kirli bir çarşafın altına gömülmüş.

Adamın nefes alıp verişiyile uyumlu bir şekilde inip kalkan bir kadın eli, onun göğsünün, kalbinin üzerinde duruyor. Kadın oturmuş vaziyette. Bacaklarını kıvrıp göğsüne çekmiş. Baş dizlerinin arasına gömülü. Siyah, simsiyah ve uzun saçları kolunun düzenli hareketleriyle salınan omuzlarını örtüyor.

Öteki elinde, yani sol elinde ise siyah bir tespih tutuyor. Tespihi çekiyor. Sessizce. Yavaşça. Omuzlarının iniş kalkışıyla uyum içinde. Ya da adamın nefes alıp verişiyile uyum içinde. Bedenini uzun bir elbise sarmalıyor. Lal renginde. Elbisenin kolları, tıpkı etekleri gibi, zarif birkaç başak ve buğday çiçeği deseniyle bezenmiş.

Elinin hemen yakınında ilk sayfaları açık halde, kadife bir yastığın üzerine konmuş bir kitap, Kuran duruyor.

Küçük bir kız ağlıyor. Bu odada değil. Yandaki odada olabilir. Ya da koridorda.

Kadın başını kıınıldatıyor. Bezgince. Başını dizlerinin arasından çıkarıyor.

Kadın güzel. Tam sol gözünün köşesindeki küçük bir yara izi gözkapasını hafifçe büzerken bakışlarına garip bir endişe katıyor. Etli, kuru ve solgun dudaklarının arasından yavaşça aynı dua sözcüğünü mırıldanıyor.

İkinci bir küçük kız ağlıyor. Diğerinden daha yakında gibi, hiç kuşkusuz kapının hemen arkasında.

Kadın elini adamın göğsünden çekiyor. Ayağa kalkıp odadan çıkıyor. Yokluğu hiçbir şeyi değıştirmiyor. Adam hâlâ kıınıldamıyor. Sessizce nefes alıp vermeye devam ediyor, yavaşça.

Kadının ayak sesleri iki çocuğı susturuyor. Kadın çocukların yanında uzun bir süre, ev ve dünya uykularında gölgeye dönüşünceye kadar kalıyor; sonra geri dönüyor. Bir elinde küçük, beyaz cam bir şişe, diğerinde siyah tespih var. Adamın yanına oturup şişenin kapağını açıyor, ona doğru eğilerek sağ ve sol gözüne ikişer damla göz damlası damlatıyor. Elinden bırakmadığı tespihi çekmeye devam ediyor bir yandan da.

Perdenin sarı ve mavi göğünün deliklerinden sızan güneş ışınları kadının sırtını okşarken, omuzları hâlâ düzenli bir biçimde, parmaklarının arasından geçen tespih tanelerinin ritmiyle salınıyor.

Uzakta, kentin bir yerinde bir bomba patlıyor. Şiddetli patlama belki birkaç evi, birkaç düşü yerle bir ediyor. Karşılık veriliyor. Öğlenin ağır sessizliğini yaran

çatışma sesleri camları titretse de, çocukları uyandırmıyor. Sesler bir an için, tam iki tespih tanesi çekme süresi kadar, kadının omuzlarını hareketsiz kılıyor. Kadın damla şişesini cebine koyuyor. “*El-Kahhar,*” diye mırıldanıyor. “*El-Kahhar,*” diye tekrarlıyor. Adamın her nefes alıp verişinde tekrarlamaya devam ediyor. Her sözcükte, parmaklarının arasından bir tespih tanesini kaydırıyor.

Bir tespih çekimi tamamlanıyor. Doksan dokuz tespih tanesi. Doksan dokuz kere *El-Kahhar*.

Döşekte, adamın başucundaki yerini almak üzere doğruluyor ve sağ elini yeniden adamın göğsünün üzerine koyuyor. Yeniden tespih çekmeye başlıyor.

Bir kez daha doksan dokuzuncu *El-Kahhar*’ı tamamladığında, elini adamın göğsünden çekip boynuna götürüyor. Parmakları önce gür sakalın içinde kayboluyor ve bir iki nefeslik süre boyunca orada kalıyor. Ardından tekrar görünür olup dudaklara uzanıyor; burnu, gözleri, alnı okşadıktan sonra kirli, gür saçlarının derinliğinde yeniden gözden kayboluyor. “Elimi hissediyor musun?” Yıkılmış bir halde, üzerine doğru eğildiği adama diyor gözlerini. Hiçbir belirti yok. Kulağını adamın dudaklarına yaklaştırıyor. Hiç ses yok. Hâlâ o afallamış ifadesi duruyor adamın yüzünde: yarı açık ağız, tavanın kararmış kirislerinde kaybolup giden bakışlar.

Kadın fısıldamak için biraz daha eğiliyor. “Allah aşkına, elimi hissettiğini, yaşadığını, bana, bize geri döndüğünü belirtecek bir işaret yap! Bana güç, iman kazandıracak bir işaret, küçük bir işaret.” Dudakları titriyor. “Yalnızca bir sözcük” diye yalvaran bu dudaklar kayarak adamın kulağına hafifçe deşiyor. “En azından beni duyduğunu umuyorum.” Başını yastığın üzerine koyuyor kadın.

“İki hafta içinde hareket etmeye, işaretler vermeye başlayacağını söylemişlerdi... Ama bak üçüncü hafta bitiyor... yani neredeyse. Hâlâ hiçbir değişiklik yok!” Sırtüstü uzanmak için yan dönüyor. Bakışları, adamın bakışlarının kaybolup gittiği kararmış, çürümeye yüz tutmuş kirislerin arasında bir yerlere dalıp gidiyor.

“*El-Kahhar, El-Kahhar, El-Kahhar...*”

Kadın yavaşça doğruluyor. Gözlerini umutsuzca adama diyor. Elini yeniden adamın göğsünün üzerine koyuyor. “Nefes alabiliyorsan, nefesini tutabilirsin de, öyle değil mi? Nefesini tutsana!” Saçlarını ensesine doğru atıp, ısrar ediyor: “Yalnızca tek bir kez nefesini tut!” Ve kulağını yeniden adamın ağzına doğru uzatıyor. Kulak kesiliyor. Onu duyuyor. Adam nefes alıp veriyor.

Yıkılmış bir halde homurdanıyor: “Artık dayanamıyorum.”

Öfkeli bir iç çekişin ardından, birden ayağa kalkıyor ve sesini yükselterek tekrarlıyor: “Artık dayanamıyorum...” Yıkılmış durumda. “Sabahtan akşama kadar Allah’ın adlarını tekrarlamaya artık dayanamıyorum!” Fotoğrafa doğru birkaç adım atsa da ona bakmıyor, “on altı gün oluyor...” tereddüt ediyor, “hayır...” ve kararsız parmaklarıyla saymaya koyuluyor.

Kafası karışmış bir halde, dönüyor, Kuran’ın açık duran sayfasına bir göz atmak için tekrar eski yerini alıyor. Sayıyor. “On altı gün... bugün Allah’ın on altıncı adını zikretmem gerekiyor. *El-Kahhar*, Düşmanlarını Kahrederek Zelil ve Perişan Hale Getiren. İşte, tamam, on altıncı ad...” Düşüncelere dalıyor. “On altı gün!” Geri çekiliyor. “On altı gündür nefesinin ritmine göre yaşıyorum.” Saldırganlaşıyor. “On altı gündür seninle nefes alıp veriyorum.” Gözlerini adama diyor. “Bak, tıpkı senin gibi nefes alıp veriyorum!” Derin derin aldığı nefesi ke-

derle geri salıyor. Adamın ritmine uygun olarak. "Elim göğsünün üzerinde olmasa da, artık senin gibi nefes alıp verebilirim." Adama doğru eğiliyor. "Yanında olmasam da, seninle aynı ritimde nefes alıp veriyorum." Uzaklaşıyor. "Beni duyuyor musun?" Çılgınlık atıyor: "*El-Kahhar!*" Ve yeniden tespihini çekmeye başlıyor. Hep aynı tempoyla. Odadan çıkıyor. Koridorda ve evin diğer bölümlerinde, "*El-Kahhar, El-Kahhar...*" dediği duyuluyor...

"*El-Kahhar...*" uzaklaşıyor.

"*El-Kahhar...*" zayıflıyor.

"*El...*" duyulmaz hale geliyor.

Yitip gidiyor.

Sessizlik içinde birkaç saniye akıp geçiyor. Ardından, *El-Kahhar* pencerede, koridorda, kapının arkasında yeniden yankılanmaya başlıyor. Kadın odaya geri dönüyor ve adamın yanında duruyor. Ayakta. Sol eliyle hâlâ siyah tespihi çekiyor. "Ben yokken otuz üç kere nefes alıp verdiğini bile söyleyebilirim." Çömeliyor. "Hatta şu an seninle konuşurken bile nefesini sayabilirim." Tespihi, adamın belirsiz görüş alanına sokmak için havaya kaldırıyor. "İşte, ben yanına geldiğimden beri yedi kere nefes alıp verdin." Kilimin üzerine oturup devam ediyor: "Günlerimi saatlere bölmüyorum artık, ne saatleri dakikalara, ne de dakikaları saniyelere... bir gün benim için doksan dokuz kere tespih çekmeye eşit!" Bakışları, adamın bilek kemiklerini çevreleyen yıpranmış kol saatinde donup kalıyor. "Hatta sana, mollanın öğle ezanını okuyup vaaz vereceği zamana kadar beş kere daha tespih çekmem gerektiğini söyleyebilirim." Bir an durup hesap yapıyor. "Yirminci tespih çekiminde, sucu komşunun kapısını çalacak. Boğuk boğuk öksüren yaşlı komşu kadın her zamanki gibi kapıyı açacak. Otuzuncuda, bisikletli bir çocuk, komşumuzun kızı için 'Leyli, leyli, leyli

can, can, can, yüreğimi dağladın...' havasını ıslıkla çalarak sokaktan geçecek..." Gülüyor. Hüzünlü bir gülüş. "Ve yetmiş ikinciye geldiğimde, o ahmak molla seni ziyarete gelecek ve her zaman olduğu gibi sana iyi bakmadığım, tavsiyelerini dinlemediğim, duaları ihmal ettiğim için beni paylayacak... Yoksa iyileşirmişsin!" Elini adamın kolunun üzerinde gezdiriyor. "Ama sen de şahitsin. Senin yanında, senin nefesinle, yalnızca senin için yaşadığımı biliyorsun!" Sessizce homurdanıyor: "Her gün Allah'ın doksan dokuz adından birini doksan dokuz kere zikretmek ve bunu doksan dokuz gün boyunca yapmak gerektiğini söylemek öyle kolay ki! Ama o ahmak molla, bir adamla, ki o adam..." gerekli sözcüğü bulamıyor ya da söylemeye cesaret edemiyor, "yalnız başına kalmanın, iki küçük kızla bir başına kalmanın ne demek olduğunu bilmiyor!"

Uzun bir sessizlik. Neredeyse beş tespih çekimi. Kadının gözleri kapalı, duvara yaslanmış bir halde durarak çektiği beş kere doksan dokuz. Onun uyuşukluğundan sıyrılmasını sağlayan, öğle ezanı oluyor. Seccadeyi alıp açıyor ve yere seriyor. Namaza duruyor.

Namazdan sonra, haftanın o günüyle ilgili vaaz veren mollayı dinlemek üzere seccadenin üzerinde oturmayı sürdürüyor, "... ve bugün kanın döküldüğü bir gündür, çünkü Havva ilk kez bir salı günü çürümüş kanını kaybetmeye başladı; Âdem'in oğullarından biri kardeşini bir salı günü öldürdü; Gregorios, Zekeriya ve Yahya, huzur içinde yatsınlar, yine bir salı günü öldürüldüler, firavunun büyücüleri, Asiye binti Müzahim, firavunun karısı ve İsrailoğulları'nın düvesi de öyle..."

Yavaşça etrafına bakıyor. Odaya. Kocasına. Boşluk-taki bu bedene. Bu boş bedene.

Afganistan'da bir evde, basit bir döşek... Döşegin üzerinde, gözleri açık ama bilinçsiz yatan bir erkek...

Erkeğin başucunda, dua ederek onunla ilgilenen karısı... Dışarıda, sürüp giden savaş...

Kocasının tepkisizliğini fırsat bilen kadının, o güne kadar hep bastırmak zorunda kaldığı kadınlık duygularını, üzüntüsünü, kaygısını, öfkesini ilk kez dışa vuruşu...

Kocasını, sonunda çatlamasını beklediği sabır taşına dönüştürmesi...

Atiq Rahimi'nin bu sarsıcı eseri, şiirselliği ve temposuyla daha ilk satırlardan itibaren okuru içine alıyor.

Kadınların insan yerine konmadığı, şiddetin sıradan bir olay gibi yaşandığı, savaşın artık kanıksandığı bir ülkeden yükselen isyan çığlığı.

Atiq Rahimi 2008'de Goncourt Ödülü'nün sahibi oldu.

#afganistanedebiyatı #yoksulluk #savaş #kadınaşiddet #erkekegemenzihniyet

